

**Ankara
Üniversitesi
Hukuk Fakültesi
Adalet MYO**

Adalet Programı

**Yargı Örgütü
Dersleri**

ÜNİTE III

YARGILAMANIN TARAFLARI

YARGILAMANIN TARAFLARI

Dava Kavramı

- Hukuki korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarına başvurmaya dava adı verilir.
- Dava, bir hakkın, devlet kanalıyla devletin yetkili organları olan mahkemeler vasıtasıyla kullanılmasını ifade eden bir hukuki yoldur.
- Dava; asli (başka bir davayla ilgisi bulunmayan başlı başına bir iddia) ve ferî (asıl davanın teferruatından olarak, diğer bir şey hakkında hüküm verilmesinin istenilmesi) biçiminde olabilir.
- Yine ihtilafli ve ihtilafsız dava, ceza davası, hukuk davası, idari dava, amme (kamu) davası, şahsi dava olarak da dava türlerinden söz edilir.

Davanın Tarafları

- Yargı kollarına göre değişmekle birlikte **davanın kural olarak davacı ve davalı olmak üzere iki tarafı** vardır.
- **Açılmış bir davada dava eden tarafa davacı, dava edilen tarafa ise davalı denir.**

DAVACI

- **Bir mahkeme huzurunda kendisi bizzat dava açan veya vekili aracılığı ile dava açtıran ve bu suretle bir uyuşmazlığı belirli kurallara çerçevesinde mahkeme huzuruna getirerek mahkemeden dava konusu uyuşmazlığa dair hukuki himaye ve çözüm isteyen taraftır.**
- Davacı yargı koluna göre değişir.

DAVALI

- **Dava edilen kimse, müddeialeyh anlamına gelen davalı, bir hakkın korunması, elde edilmesi, saptanması konulu bir uyuşmazlık nedeniyle davacı tarafından kendisine karşı bir dava yöneltilmiş, açılmış bulunan taraftır.**
- Davalı da yargı koluna göre değişir.

YARGILAMA MAKAMI-1

- Davacı ve davalı taraflar dışında yargılamayı yapıp hüküm veren makam; mahkemeye karşılık gelir.
- Yargılama makamı kural olarak yapacağı duruşmalar neticesinde yargılama-muhakeme faaliyetini tamamlayarak hüküm verir.
- Yargılama makamı **davanın taraflarından ayrı ve tarafsız** olmak zorundadır.

YARGILAMA MAKAMI-2

- Yargılama makamını oluşturan mahkeme, tarafların davada ortaya koyduğu veya kendisinin araştırarak bulduğu dava malzemesinden yararlanarak (maddi olaylar ve deliller) bu uyuşmazlığı çözmeye çalışır.
- Yargılama makamı hukuk kurallarından hareketle tarafların ortaya koyduğu maddi vakıaları ve bunları ispata yarayan delilleri değerlendirip, dava konusu hukuki soruna hangi hukuk kuralının uygulanması gerektiğine karar vermek suretiyle yargılama faaliyetini tamamlar.

Duruşma

- **Duruşma (celse)**, yargılamalarda iddia ve savunma makamlarının delillere dayanarak dava konusunun tartıştıkları süreçtir. Taraflar arasında doğan uyuşmazlıklar mahkemelerde kural olarak yapılan duruşmalar neticesinde karara bağlanır.
- Duruşmada kişiler genellikle bir avukat tarafından temsil edilir. Öte yandan kişilerin kendilerini savunma hakları da vardır. Önemsiz sayılabilecek olaylar ve konusu küçük miktarlarda para olan uyuşmazlıklar avukatsız da çözülebilmektedir.
- Duruşma bir yargıcın başkanlığında yapılır. Ayrıca zabıt kâtibi, davanın tarafları ya da onların vekilleri olan avukatlar, gerekirse tanıklar ve bilirkişiler de mahkemede yapılan duruşmada hazır bulunur. Ceza davalarında ise savcı kamu adına davacı olarak duruşmalara katılır.

Tanık-şahit

- Tanık (şahit), dava konusu olay hakkında bilgi ve görgü sahibi olduğu bilinen; ancak davaya taraf olmayan kişilerdir.
- Tanık ifadesi bir delil aracıdır.

Müdahil-davaya katılan-1

- Özellikle ceza davalarında olmak üzere **açılmış bir davaya katılan taraftır. Ceza davalarında, işlenen suç fiilinden dolayı hakkı zedelenen veya bir kısım haklar istemek için savcı yanında ceza davasına katılan mağdur ve sair ilgililer müdahil adını alırlar.**
- Davaya müdahil olma asli veya ferî müdahale gibi çeşitli biçimlerde olabilir.

Müdahil-davaya katılan-2

- **Feri Müdahale:** Bir kişinin, diğer iki kişi arasında görülmekte olan davaya, onlardan birinin kazanmasındaki yararından dolayı yardım için davaya dahil olmasıdır. Feri müdahil taraf değildir. Adeta bir taraf yardımcısı konumundadır.
- **Asli Müdahale:** İki kişi arasındaki dava devam ederken, 3. kişinin bu dava konusu üzerinde kısmen ya da tamamen hak sahibi olduğunu iddia ederek bunu davanın görüldüğü mahkemeye karşı ileri sürmesidir.

Asli müdahalede ilk davanın görüldüğü mahkemeye ayrı bir dava açılır. Asli müdahil davasını ilk davanın davacısına ve davalısına birlikte yöneltir. Yani ilk davanın davacısı ve davalısı ikinci davada zorunlu dava ortağı konumuna gelir.

Avukat

- Avukatlar, kişi ya da kurumlar arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların mahkemelerde yasalara uygun olarak, kısa sürede ve güven içinde giderilmesi, bu yolla adaletin gerçekleşmesi için yargıçlara yardımcı olurlar.
- **Avukat, hukuk öğrenimi görmüş ve yargı önünde kişilerin haklarını savunmayı meslek edinmiş kimsedir.**
- **Avukat serbest ya da bir kuruma bağılı olarak çalışabilir.**
- **Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder.**
- **Avukatın Görevleri:**
  - Hukuksal sorunlarda ve yasal konularda yorum yapmak,
  - Mahkeme ya da yargı yetkilisi bulunan diğerk organlar karşısında gerçek ve tüzel kişilere ilişkin hakları dava etmek ve savunmak;
  - Adli işleri, resmi dairelerdeki tüm işleri izlemek, bu işlerle ilgili belgeleri düzenlemek,
  - Kendisine verilen ya da kendisinin kabul ettiği bir davayı ister kısa, ister uzun zaman aralığını kapsasın, sonuna dek izlemektir.

Cumhuriyet Savcısı

- Cumhuriyet savcısı *müddeiumumi*, ceza yargılamasında iddia makamı olarak adalete hizmet eden kamu görevlisi hukukçudur.
- Savcılık ceza yargılamasında iddia görevini yaparak devlet-kamu adına ceza davası açan makamdır. Bu makamdaki yetkiliye Savcı adı verilmiştir.
- Savcı, suç haberinin kendisine ulaşmasıyla birlikte devlet adına araştırma ve soruşturma faaliyetinde bulunmak, kamu davasının açılmasını gerektiren şartlar oluştuğunda dava açmak ve yürütmek, mahkemelerin verdiği kararları yerine getirmek ve kanunla kendisine verilen diğer görevleri yapmak durumunda olan ve yürütme organı içinde yer alan hukukçu bir devlet memuru olarak tanımlanabilir.

Müdafî-Savunma Avukatı

- **Müdafî**, ceza yargılamasında şüpheli veya sanıkların savunmasını yapan kişi ya da avukattır.
- Müdafî, savunmasını üstlendiği kişiyi, sözlü veya yazılı savunmak, soru yöneltmek, soruşturmanın genişletilmesini ve keşif yapılmasını istemek gibi yöntemler ile savunur. Müdafî sanık-şüpheli tarafından seçilebileceği gibi baro tarafından da atanabilir.
- Müdafî olabilmek için avukat olmak, aynı işte önceden yargıç, savcı, hâkim olarak görev yapmamış olmak ve aynı işte tanık olmamak gerekir.
- Müdafinin yetkileri aşağıdaki gibidir:
  1. Dosyayı incelemek
  2. İşlemlerin bildirilmesini istemek
  3. İfade ve sorgu gibi işlemlerde hazır bulunmak
  4. Şüpheli veya sanıkla görüşme ve hukuki yardımda bulunmak
  5. Tanık ve bilirkişilere soru sormak
  6. Görevini yaparken savunmanın yeterli ve etkili şekilde olması için her türlü baskıdan uzak olmak
  7. Kanun yoluna başvurmak
- Müdafinin ödevleri ise savunma işini dürüstlükle ve kuralına uygun olarak yapmak, aldığı savunma işini layıkıyla sonuna kadar yapmak ve sır saklamak olarak belirtilebilir.

Vekil

- ***Vekil:*** *Ceza yargılamasında müdahil-katılan, suçtan zarar gören-müşteki veya malen sorumlu kişiyi temsil eden avukatı ifade eder.*

Sanık

- Bir suç işlediği şüphesiyle Cumhuriyet Savcılığı ve onun emri altında kolluk güçleri (polis, jandarma) tarafından soruşturulan kişiye şüpheli (zanlı) denir. Eğer bu kişi hakkında ceza davası açılır ise bu aşamadan itibaren artık şüpheli sanık olarak adlandırılır. Diğer bir deyişle sanık, suçlu olduğu sanılan bu yüzden ceza kovuşturmasına muhatap olan, hakkında ceza davası açılan ve ceza mahkemesinin verdiği hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişidir.

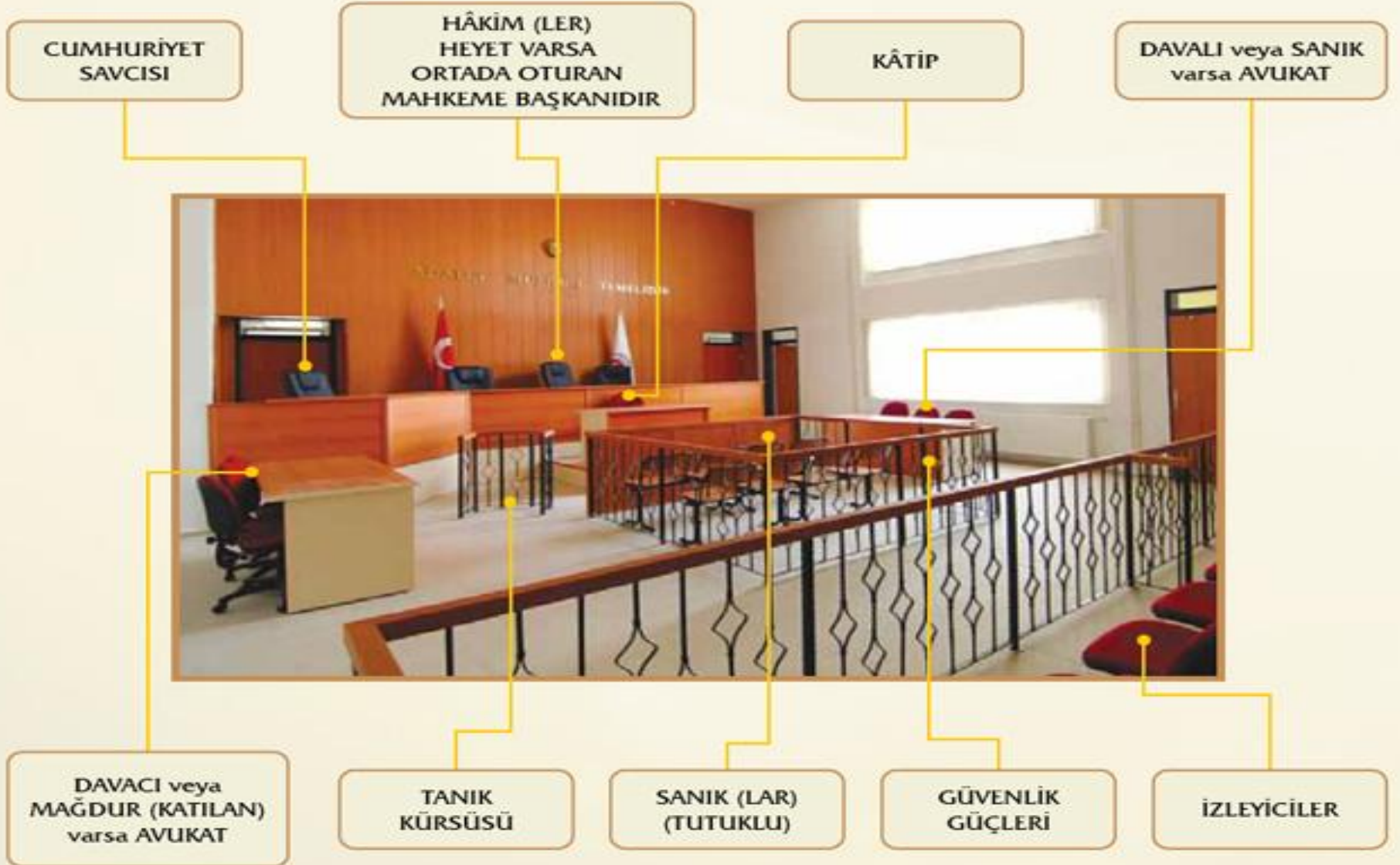
Katip

- **Zabıt Katibi**, adliyelerde mahkeme veya savcılıklarda, bölge idare ve iş mahkemelerinde, seçim kurulları veya müdürlüklerinde veya icra dairelerinde (icra memuru sıfatı ile) çalıştırılmak üzere, Adalet Bakanlığı'nca genel idare hizmetleri sınıfında istihdam edilen; kalem işleri, yazışma, dosyalama vb. işleri yerine getirmekle yükümlü, 657 sayılı kanuna tabi kamu görevlisi (memur veya sözleşmeli personel) statüsündeki yardımcı yargı personelidir.
- **Zabıt kâtibi**, mahkeme yazıişleri bürosunda sekreteryaya hizmeti vermek, alınan ifadelerde veya yapılan duruşmalarda tutanak düzenlemek gibi çeşitli görevleri yerine getirir.
- Zabıt katibinin de görevi gereği tarafsız olması zorunludur. Zira zabıt kâtibi yargı erkinin periferdeki görevlisi olup aynı zamanda çalıştığı kurum ile kamu arasında bir *arayüzdür*. Zabıt katibi çalıştığı birimde, vatandaş ile kurum arasında gerçekleşen iletişimin başlangıç noktası ve en önemli aktörüdür.

Mübaşir

- **Mübaşir, mahkemede duruşmaya girecek kimseleri ve tanıkları çağıran, yargıcın buyruklarını yerine getiren, belgeleri getirip götürten görevlidir.**
- Mübaşirler yardımcı hizmetler sınıfında çalışırlar.
- Mübaşirlerin görevleri, yetkileri ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:
- Duruşma sırasında genel tarafları ve tanıkları çağırmak, salona almak ve duracakları yerleri göstermek, tarafların verdiği belgeleri hakime iletmek, duruşmanın disiplinini sağlamak üzere hakim tarafından verilen emirleri uygulamak
- Duruşma sırasında söz söyleyecek kişilerin ayakta söylemeleri ve karar sırasında salonda bulunan herkesin ayağa kalkmasını sağlamak
- Duruşma tarihi ertelenirse bunu taraflara bildirmek
- Mahkeme başkanı veya hakimin tensibiyle yazı işleri müdürünün denetiminde kalem işlerinde çalışmak
- Mahkeme tarafından yazılmış olan yazıları zimmet defterine kayıt ederek ilgili yerlere teslim etmek
- Mahkemeye ait posta ve tebligat evrakı listesi ile posta işletmesine teslim etmek
- Şayet duruşma gizli yapılır şeklinde karar çıkarsa, duruşma salonunu boşaltmak ve bunu bildiren levhayı salon dışına asmak
- Kılık kıyafet yönetmeliği kapsamında resmi üniforma giymek

Duruşma salonu ve taraf yerleri

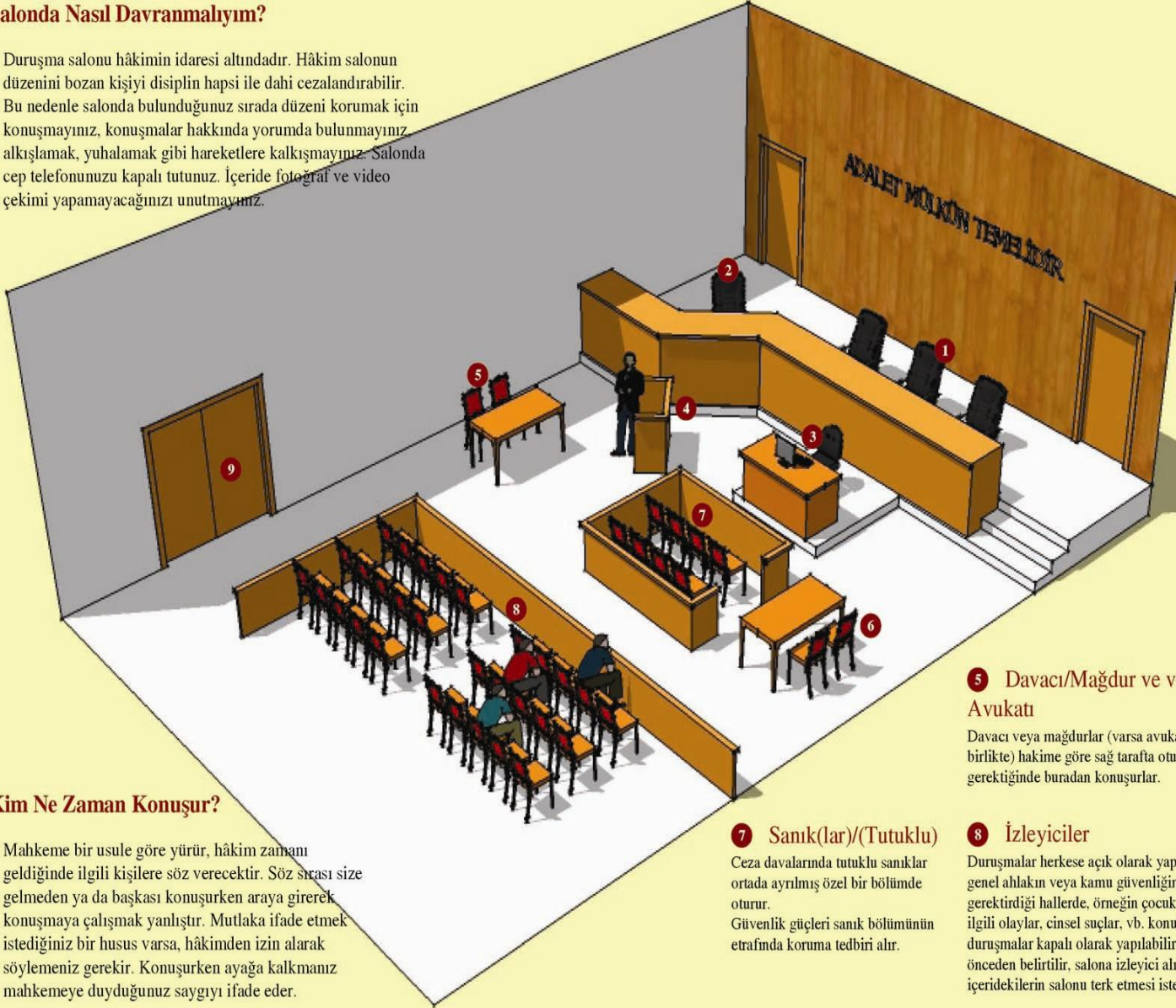

Salonda Nasıl Davranmalıyım?

Duruşma salonu hâkimin idaresi altındadır. Hâkim salonun düzenini bozan kişiyi disiplin hapsi ile dahi cezalandırabilir. Bu nedenle salonda bulunduğunuz sırada düzeni korumak için konuşmayınız, konuşmalar hakkında yorumda bulunmayınız, alkışlamak, yuhalamak gibi hareketlere kalkışmayınız. Salonda cep telefonunuzu kapalı tutunuz. İçeride fotoğraf ve video çekimi yapamayacağınızı unutmayınız.

Kim Ne Zaman Konuşur?

Mahkeme bir usule göre yürür, hâkim zamanı geldiğinde ilgili kişilere söz verecektir. Söz sırası size gelmeden ya da başkası konuşurken araya girerek konuşmaya çalışmak yanlıştır. Mutlaka ifade etmek istediğiniz bir husus varsa, hâkimden izin alarak söylemeniz gerekir. Konuşurken ayağa kalkmanız mahkemeye duyduğunuz saygıyı ifade eder.

1 Hakim(ler)

Mahkeme tipine göre 1 yada daha fazla hakim bulunur.

2 Cumhuriyet Savcısı

Ceza mahkemelerinde ve bazı hukuk mahkemelerinde iddia makamı olarak bulunur.

3 Katip

Duruşma tutanaklarını kayıt eder.

4 Tanık

Tanıklar kâtibin önünde yer alan kürsüden konuşurlar.

Tanık sıfatıyla dinlenecek olan kişi içerde olup biten olaylardan etkilenmemesi ve gerçeği doğru biçimde anlatması amacıyla dinleneceği ana kadar salona alınmaz. Bu nedenle tanığın oturacağı bir yer bulunmamaktadır.

Tanık ifade vereceği zaman, mübaşir seslenerek onu salona çağıracaktır.

Tanığın kimlik belgesi mutlaka yanında olmalıdır. Duruşma salonuna girdiğinde önce kimlik bilgileri zapta geçirilip, kontrol edilir. Daha sonra tanıklıkla ilgili sorular sorulur. Bu sorulara açıklık ve doğrulukla cevap veriniz, yalan beyanda bulunmanın suç olduğunu unutmayınız.

İfadesini veren tanık hâkim izin verdiğinde gidebilir.

5 Davacı/Mağdur ve varsa

Avukatı

Davacı veya mağdurlar (varsa avukatları ile birlikte) hakime göre sağ tarafta otururlar ve gerektiğinde buradan konuşurlar.

6 Davalı/Sanık ve varsa

Avukatı

Ceza mahkemelerinde tutuklu olmayan sanıklar / hukuk davalarında ise davalı (varsa avukatları ile birlikte) hakime göre sol tarafta otururlar ve gerektiğinde buradan konuşurlar.

7 Sanık(lar)/(Tutuklu)

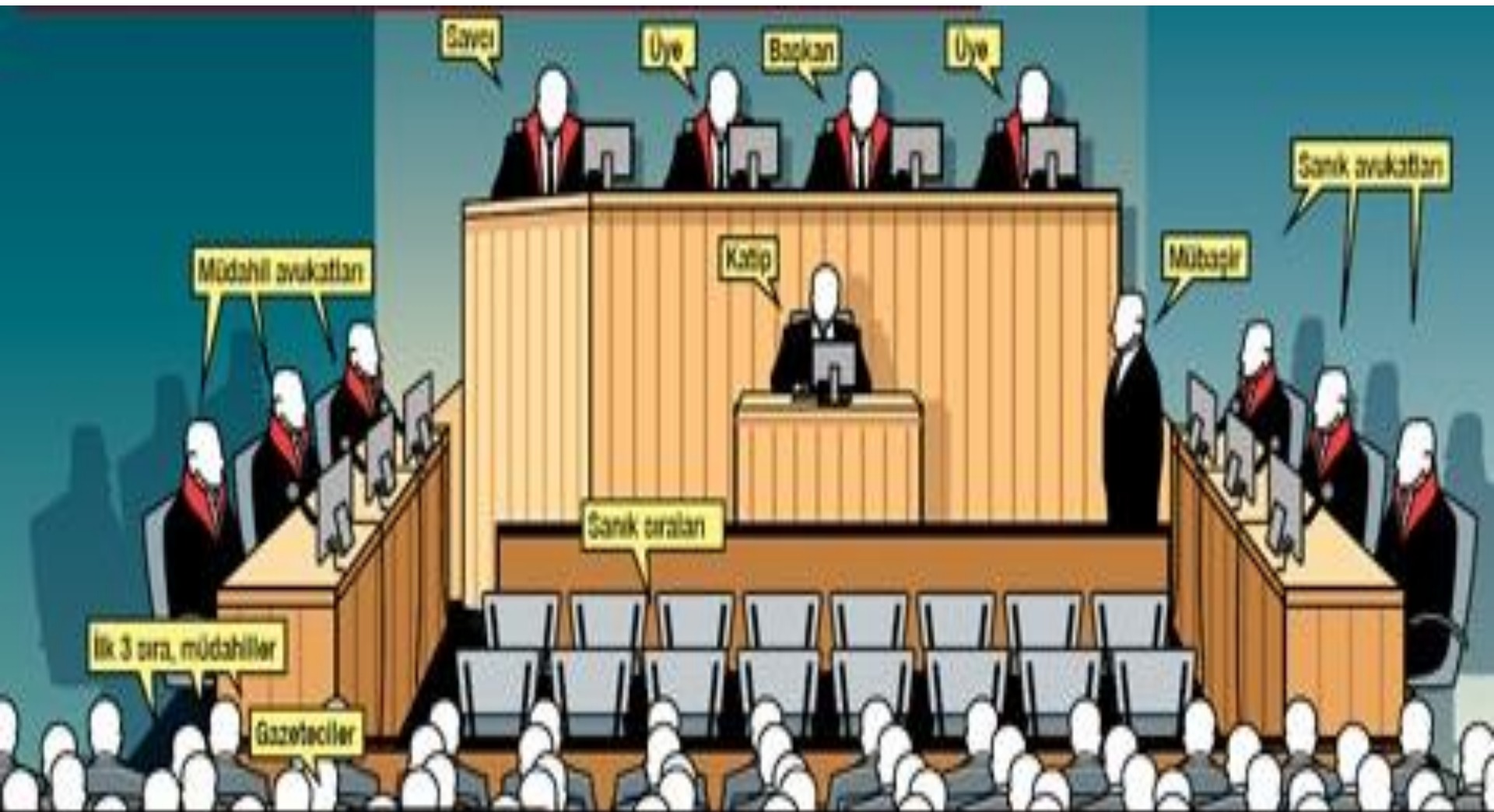
Ceza davalarında tutuklu sanıklar ortada ayrılmış özel bir bölümde oturur. Güvenlik güçleri sanık bölümünün etrafında koruma tedbiri alır.

8 İzleyiciler

Duruşmalar herkese açık olarak yapılır. Ancak, genel ahlakın veya kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde, örneğin çocuklarla ilgili olaylar, cinsel suçlar, vb. konulardaki duruşmalar kapalı olarak yapılabilir. Bu durum önceden belirtilir, salona izleyici alınmaz, içeridekilerin salonu terk etmesi istenir.

9 Mübaşir

Hakimin duruşma düzen ve güvenliğine ilişkin talimatlarını yerine getirir. Duruşma sırası gelenleri duruşma salonuna davet eder. Duruşma salonuna izlenmesi gereken davranış kurallarını taraflara ve ilgililere açıklar ve bunlara uyulmasını sağlar.

DERS SONU

**iyi
haftalar!**

